Editorial
CZ
Acta Musei Nationalis Pragae Historia 80/2026/3
DOI: 10.37520/amnph.2026.014

Vanda Marešová

Rok Františka Palackého

Chtělo by se podotknout, že o životě a díle Františka Palackého (1798–1876) bylo už napsáno dost slov a proč tedy nosit dříví do lesa či sovy do Athén. Už těsně po jeho smrti a v následujících desetiletích byly publikovány životopisy, články a vzpomínky současníků. Na přelomu tisíciletí vznikly vynikající obsáhlé monografie z pera historiků Jiřího Kořalky a Jiřího Štaifa. U příležitosti Palackého životních výročí byly uveřejňovány sborníky, články, edice, jsou pořádány odborné konference, popularizační projekty, přednášky, hudební a literární komponované večery, výstavy, reinstalace expozic a pietní setkání. Vznik stále inovativních počinů nám ovšem dokládá, že se nejedná o vyprázdněné téma. A to již uplynulo celých 150 let od úmrtí slavného historika. V Národním muzeu si toto výročí připomínáme sobě vlastními muzejními prostředky – výstavou, komentovanými prohlídkami v Památníku Františka Palackého a Františka Ladislava Riegra, nově vytvořenými programy pro školy, přednáškami a doprovodnými programy pro širokou veřejnost a v neposlední řadě také publikačními výstupy.

Palacký byl s Národním muzeem osudově spjat déle než 45 let. O možnosti pracovat v Národním muzeu uvažoval hned po svém příchodu do Prahy v roce 1823. Během krátké doby se mu podařilo navázat spolupráci s předními představiteli muzea a přesvědčit je mj. o nutnosti založit časopis a nakladatelství česky psaných publikací. V roce 1842 vytyčil hlavní ideje a program pro muzejní sbírky a stal se tak zakladatelem současného Historického muzea, jednoho z pilířů Národního muzea. Jeho vztah k muzeu zažil své vrcholy i pády, ocenění i velký nevděk, přesto na instituci nezanevřel a do smrti byl jejím podporovatelem. Časopis *Acta Musei Nationalis Pragae – Historia* sice nezakládal přímo František Palacký, ale 80 let staré periodikum patří do rozsáhlých aktivit Národního muzea. Předkládané monotematické číslo zavádí čtenáře do období 19. století a představuje životní osudy Františka Palackého a jeho rodiny.

Studie Marie Bahenské na základě výzkumu archivního materiálu a vzpomínek současníků popisuje filantropickou činnost žen v rodině Františka Palackého. Autorka jejich konání interpretuje jako nejen naplnění křesťanského ideálu pomoci bližním, nýbrž i hledání svého vlastního uplatnění a profesního poslání. U Palackých byly tyto snahy podporovány, neboť se jednalo o jednu z možností upevnění postavení vlivné vlastenecké rodiny. Postupně jsou přiblíženy osudy a aktivity jednotlivých generací od manželky Palackého Terezie po jeho nejmladší vnučku Libuši Bráfovou. Největší prostor dostává jedna ze zakladatelek sociální péče v našich zemích, Marie Riegrová-Palacká.

Rozsáhlá studie Pavly Mikešové mapuje na základě korespondence a dalších archivních pramenů přátelský vztah Františka Palackého a malíře Josefa Vojtěcha Hellicha, jehož počátek lze sledovat v roce 1837 během jejich pracovního pobytu v Římě. Toto přátelství nemělo pro Hellicha význam pouze v osobní rovině, ale ovlivnilo i jeho kariéru, když mu Palacký dojednal pozici kustoda v historických sbírkách Vlastenského muzea (dnešního Národního). Kromě detailního popisu

pobytu Hellicha a rodiny Palackých v Itálii je čtenář informován o malířově umělecké tvorbě, přípravných pracích a hledání inspirace v italských sakrálních i historických památkách i v přírodních krásách okolí Říma a Neapole. Součástí studie je také rozbor souboru dochovaných kreseb v Národní galerii a obrazů zhotovených pro rodinu Palackých, z nichž nejznámější je portrét Palackého z roku 1846 (dnes ve sbírce Národního muzea).

Příspěvek Milana Vojáčka se zaměřuje na vztah Františka Palackého a jeho vnučky Marie Červinkové-Riegrové na základě informací získaných z archivních fondů členů rodiny. Autor popisuje oboustranně vřelé a silné pouto. Marie dědečka velmi obdivovala, zvolila si ho za svůj životní vzor a přála si zasloužit si jeho uznání. Marie tíhla rovněž k historickému bádání a literatuře, stejně jako její mladší bratr Bohuslav Rieger, který také navazoval na Palackého historiografickou práci. Zvláštní pozornost je věnována její snaze shromáždit podklady k Palackého životopisu, jehož sepsání zmařila Mariina předčasná smrt. Studie zasazuje vztah Palackého a jeho vnučky do širšího kontextu rodinného prostředí. Pozornost je věnována Mariinu dětství, dospívání a vzdělávání pod formativním vlivem Palackého. Blíže jsou popsány zásadní společné momenty, například několikaměsíční léčba Palackých v Nice, letní pobyty na zámku Maleč, Mariina svatba v září 1874 nebo smutné chvíle v době nemoci, skonu a pohřbu Palackého v květnu 1876. Vedle rodinné situace se dozvídáme více o Mariiných literárních, politických a filantropických aktivitách.

Text Pavla Máši Od Palackého k Bráfovi je založen na mnohaletém důkladném výzkumu primárních i sekundárních pramenů k osobnostem Františka Palackého, Františka Ladislava Riegra a Albína Bráfa. Je zde předestřena situace, kdy netypicky dvakrát došlo k mezigeneračnímu předání symbolického vůdcovství v českém národě. Autor se detailně zamýšlí nad vztahy mezi Palackým a Riegrem a v další generaci nad vztahem Riegra a Bráfa. Studie hledá odpověď na otázku, z jakých důvodů tato linie vydržela až do smrti Albína Bráfa v roce 1912. Autor dokládá, že stabilita „první rodiny národa“ nespočívala pouze v politickém a společenském vlivu, ani snad v částečné náhradě absentující panovnické rodiny, ale především ve šťastné souhře více faktorů. Zásadní význam nalézá autor především v samotných osobnostních dispozicích aktérů a v kvalitě jejich vzájemných vztahů založených na osobním a profesním porozumění, oboustranné úctě a toleranci, promyšleném rozdělení veřejných rolí, schopnosti efektivní spolupráce, a také svázání příbuzenským svazkem.

Historik Luboš Velek svůj badatelský zájem zaměřil na začátek politického vystoupení Františka Palackého, konkrétně na červencové volby roku 1848. Ve svém textu, který opírá o ještě nevytěžené archivní prameny, popisuje aktivní zapojení Františka Palackého do příprav voleb v roce 1848. Autor postupně analyzuje situaci ve čtyřech volebních obvodech, kde Palacký neuspěl, a také v šesti obvodech, kde Palacký dosáhl jasného vítězství jako potvrzení jeho velké popularity a důvěryhodnosti mezi voliči. Luboš Velek rovněž nabízí vysvětlení složitého procesu vývoje české moderní volební kultury, stanovení si úspěšné volební strategie a informuje o specifických aspektech tehdejšího volebního klání.

Článek Vandy Marešové věnovaný průběhu pohřebních ceremonií vychází v prvé řadě z archivních pramenů, dobových periodik nebo biografické literatury. V druhé části textu jsou prostřednictvím kulturně-historických, materiálových a technologických analýz publikovány souhrnné informace o největším souboru autentických dochovaných trojrozměrných funerálních památek, pohřebních stuhách.

Tým z Národního muzea, který se podílí na přípravě programu Palackého roku, přeje čtenářům, aby v následujících textech nalezli nejen nové poznatky, ale především inspiraci k hledání dalších badatelských otázek spojených s osobností Františka Palackého.

Editorial
EN
Acta Musei Nationalis Pragae Historia 80/2026/3
DOI: 10.37520/amnph.2026.014

Vanda Marešová

The Year of František Palacký

One might be tempted to point out that enough has already been written about the life and work of František Palacký (1798–1876), so why carry coals to Newcastle or owls to Athens? Biographies, articles and memoirs by his contemporaries were published shortly after his death and in the decades that followed. At the turn of the millennium, outstanding and comprehensive monographs were produced by the historians Jiří Kořalka and Jiří Štaif. To mark the anniversaries of Palacký's life, proceedings, articles and editions have been published, and specialist conferences, popularisation projects, lectures, musical evenings and literary salons, exhibitions, re-installations of exhibitions and commemorative gatherings have been organised. The emergence of ever-innovative initiatives, however, demonstrates that this is by no means a topic that has run its course. And yet 150 years have already passed since the famous historian's death. At the National Museum, we are marking this anniversary using means that are typical for the museum – an exhibition, guided tours in the Memorial to František Palacký and František Ladislav Rieger, newly created programmes for schools, lectures and accompanying programmes for the general public, and, last but not least, publications.

Palacký was inextricably linked to the National Museum for more than 45 years. He considered the possibility of working at the National Museum immediately upon his arrival in Prague in 1823. Within a short time, he managed to establish a collaboration with the museum's leading figures and convince them, amongst other things, of the need to found a journal and a publishing house for works written in Czech. In 1842, he set out the main ideas and programme for the museum's collections, thereby becoming the founder of what is now the Historical Museum, one of the pillars of the National Museum. His relationship with the museum experienced its highs and lows, recognition and great ingratitude; yet he never turned his back on the institution and remained its supporter until his death. Although the journal *Acta Musei Nationalis Pragae Historia* was not founded directly by František Palacký, this 80-year-old periodical forms part of the National Museum's extensive activities. This special issue takes readers back to the 19th century and presents the life stories of František Palacký and his family.

Based on research into archival material and the recollections of contemporaries, Marie Bahenská's study describes the philanthropic activities of the women in František Palacký's family. The author interprets their actions not only as the fulfilment of the Christian ideal of helping one's neighbour, but also as a search for their own career path and professional calling. These endeavours were supported within the family, as they represented one way of consolidating the position of this influential patriotic family. The study gradually explores the lives and activities of successive generations, from Palacký's wife Terezie to his youngest granddaughter, Libuše Bráfová. The greatest attention is given to one of the founders of social care in our country, Marie Riegrová-Palacká.

Pavla Mikešová's extensive study, based on correspondence and other archival sources, traces the friendship between František Palacký and the painter Josef Vojtěch Hellich, the origins of which can be traced back to 1837 during their working stay in Rome. For Hellich, this friendship was significant not only on a personal level but also influenced his career, as Palacký secured him the post of curator of the historical collections at the Patriotic Museum (now the National Museum). In addition to a detailed account of Hellich's stay in Italy with the Palacký family, the reader is also informed about the painter's artistic output, his preparatory work and his search for inspiration in Italy's religious and historical monuments, as well as in the natural beauty of the surroundings of Rome and Naples. The study also includes an analysis of the collection of preserved drawings held at the National Gallery and of paintings commissioned by the Palacký family, the most famous of which is the portrait of Palacký from 1846 (now in the collection of the National Museum).

Milan Vojáček's contribution focuses on the relationship between František Palacký and his granddaughter Marie Červinková-Riegrová, based on information obtained from the archival collections of family members. The author describes a warm and strong bond on both sides. Marie greatly admired her grandfather; she chose him as her role model and wished to earn his recognition. Marie was also drawn to historical research and literature, as was her younger brother Bohuslav Rieger, who likewise continued Palacký's historiographical work. Particular attention is paid to her efforts to gather material for a biography of Palacký, the completion of which was thwarted by her untimely death. The study places the relationship between Palacký and his granddaughter within the broader context of the family environment. Attention is given to Marie's childhood, adolescence and education under Palacký's formative influence. Key shared moments are described in detail, such as the Palackýs' several-month-long convalescence in Nice, their summer stays at Maleč Castle, Marie's wedding in September 1874, and the sombre times during Palacký's illness, death and funeral in May 1876. Alongside the family situation, we learn more about Marie's literary, political and philanthropic activities.

Pavel Máša's text 'From Palacký to Bráf' is based on many years of thorough research into primary and secondary sources concerning František Palacký, František Ladislav Rieger and Albín Bráf. It presents a situation in which, unusually, the symbolic leadership of the Czech nation was passed down across generations on two occasions. The author examines in detail the relationship between Palacký and Rieger, and then, in the next generation, the relationship between Rieger and Bráf. The study seeks to answer the question of why this lineage endured until the death of Albín Bráf in 1912. The author demonstrates that the stability of the 'first family of the nation' did not lie solely in political and social influence, nor perhaps in partial compensation for the absence of a ruling dynasty, but above all in the fortunate interplay of several factors. The author attaches particular importance to the personal dispositions of the key figures themselves and to the quality of their mutual relationships, which were based on personal and professional understanding, mutual respect and tolerance, a well-considered division of public roles, the ability to cooperate effectively, and their kinship ties.

The historian Luboš Velek has focused his research on the beginning of František Palacký's political career, specifically the July 1848 elections. In his text, which draws on as yet unexploited archival sources, he describes František Palacký's active involvement in the preparations for the 1848 elections. The author systematically analyses the situation in the four constituencies where Palacký was unsuccessful, as well as in the six constituencies where he achieved a clear victory, confirming his great popularity and credibility amongst voters. Luboš Velek also offers an explanation of the complex process of the development of modern Czech electoral culture and the formulation of a successful electoral strategy, whilst providing insight into the specific aspects of the electoral contest at that time.

Vanda Marešová's article, devoted to the course of funeral ceremonies, draws primarily on archival sources, periodicals of the time and biographical literature. In the second part of the text, comprehensive information is presented – through cultural-historical, material and technological analyses – on the largest collection of authentic preserved three-dimensional funerary artefacts, funeral ribbons.

The team from the National Museum, which is involved in organising the programme for the Year of František Palacký, hopes that readers will find in the following texts not only new insights, but above all inspiration to explore further research questions relating to the figure of František Palacký.